

כתובת האתר של ישיבת "אשרי האיש" – ההרצאות של הרב יוסף צ. בן-פורת

www.emuna.info

שיחתו השבועית של ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

"דו-פרצופיות" – "עגיעות" ככלי לעבודת ה', אצל האדם השלם

פרשת שלח – שנת תשע"ב

"וַעֲבַדְתִּי כָלֵב אֶת־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשָׁנָה" (במדבר יד, כד).

להם אני עמכם בעצה, ובלבו היה לומר אמת... כשבאו המרגלים אמרו **נאמן עלינו כלב** מיד עמד על הספסל ושיתק את כל ישראל שהיו מצווחין על משה שנא' 'ויהס כלב' **והם היו סבורין שהיה אומר לשון הרע** לפיכך שתקו. פתח ואמר: 'עלה נעלה ונרשנו אתה כי יוכל נוכל לה', מיד חלקו כנגדו ואמרו: 'לא נוכל לעלות וגו' " (במדבר טז, יט).

אם כן, המרגלים שנתנו לו את הזכות לייצג אותם, לדבר בשמם, היו סבורים שהוא ידבר לשון הרע על ארץ ישראל ועל משה ואהרן, לפיכך שתקו. פתאום, פתח ואמר "עלה נעלה... כי נוכל לה", ומיד חלקו ואמרו: "לא נוכל לעלות". לפתע, הוא אומר את ההיפך, אפשר לעלות ולכבוש את ארץ ישראל, ואז הם רצו לרגום אותו, **בוגד!**

הרי לנו, שבכל אותם ארבעים יום שהלך עמהם לתור את הארץ, העמיד כלב פנים, שגם הוא סבור כמותם שאין הארץ טובה: "שבתחלה אמר להם אני עמכם בעצה". למרות, ש"בליבו היה לומר אמת", הצליח להסתיר את כוונתו באופן שהם לא הצליחו לעמוד על עמדתו האמיתית. חייבים לומר, שכנראה היה סבור

כלב פחד שהמרגלים יהרגוהו לכן, הסתיר מהם את עמדתו האמיתית התורה מציינת לטובה את כלב, שלא נכנע לעדת המרגלים, לא קיבל את דעתם שיש להוציא את דיבת הארץ ולהסית את כלל ישראל, כנגד משה ואהרן, אלא התייצב בעוז לצד משה ועל כן, קיבל פרס שיבוא לארץ ישראל.

עמידה זו היתה כרוכה בסכנת נפשות ממש, מפני שכל העם רצו להרוג אותו, כש"כ: "וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרָגוּם אֹתָם בְּאֶבְנִים וַיִּכְבֹּד ה' נִרְאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (יד, י). פירש"י: "לרגום אותם - את יהושע וכלב", ובשפתי חכמים ביאר: "לא את משה ואהרן כי הם לא דברו כלום".

שלא כמו בחטא העגל, שמאבקו של משה היה בעיקר כנגד הערב רב, וכשהוא קרא "מי לה' אלי?" לא לחם כנגדו אף אחד מתוך הציבור. בחטא המרגלים – עצם הבקשה לשלוח מרגלים יצאה מתוך העם, משה נאלץ להסכים לה בעל כורחו. לאחר שהמרגלים חזרו והסיתו את העם כנגד משה, דומה היה שאף אחד לא יתייצב כנגדם. מתוך דברי חז"ל משמע, שעשרת המרגלים הרשעים היו סבורים, שגם כלב סבור כמותם ונמצא בעצה אחת עימם.

"וַיִּהְיֶה כָלֵב"

(במדבר יג, ל) שבתחלה אמר

לבו אחרי וזה מקרא קצר".

רש"י מפרש, שהשכר שקיבל כלב, היה על כך שהיו לו **'שתי-זוחות'**! שפירושו בלשון בני אדם, שהיה **'דו-פרצופי'** או בשפה מצויה יותר **'צבוע'**. כלב ידע להעמיד פנים, כלפי חוץ, שהוא בדעה אחת עם המרגלים, למרות שלבו היה כל הזמן לצד משה!

הרי לנו, שאף אחד מן הנימוקים שהעלנו לא היה הסיבה לקבלת השכר, אלא נימוק שונה לחלוטין, בגלל שהיתה בו מעלת ה'דו-פרצופיות'! הדבר צריך ביאור, שהרי המידה של 'אחד בלב ואחד בפה' גונתה בצורה נחרצת בתורה, בנביאים ובכתובים, ובמאמרים רבים בדברי החכמים. אם כן, למה מגיע שכר גדול למי שיש בו את תכונת 'הצביעות'?

ונראה שביאור הדבר הוא עמוק ביותר, ויש כאן הבנה חדשה ביסודות עבודת ה' של האדם.

גם בכוחות הנפש הרעים יש גרעין טוב!

והנה השי"ת אומר שהוא: **"יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע"** אָנִי ה' עֹשֶׂה כָּל אֵלֶּה" (ישעיה מה, ז), אם כן נראה לכאורה, שיש בבריאה גם רע, אבל לאמיתו של דבר, **כל הבריאה שבורא השי"ת היא טובה** ואפילו 'הרע' שנברא, הינו טוב. וכך פירשו במדרש את הפסוק **"וַיֵּרָא אֶל-לְהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲלָה טוֹב מְאֹד"** (בראשית א, לא), **"והנה טוב מאד"**

זה יצר רע! וכי יצר הרע טוב מאד אתמהא? אלא שאלולי יצר הרע לא בנה אדם בית ולא נשא אשה ולא הוליד ולא נשא ונתן"

(בר"ר ט, ז).

כלומר, שגם כוחות נפש שנראים במבט ראשון כרעים, טמונים בפנימיותם שימושים טובים אם ינוצלו בזמן המתאים ובאופן הנכון. כדי להמחיש את הדברים, נתבונן במספר דוגמאות:

"כוח הרציחה" ניתן לאדם כדי להרוג את מי שנתחייב מיתה בבית-דין

'כוח הרציחה' שניתן על ידי הבורא בנפש האדם, שהוא אחד הכוחות הרעים ביותר, שהרי האדם

שאם הם יראו שאין הוא מסכים לדעתם, הם יכולים להרוג אותו. שהרי הם כפרו בעיקר, חשבו שעצם הכוונה ללכת לארץ ישראל, מסכנת את חייהם של ישראל, לכן אסור בשום פנים ואופן ללכת לשם. מכאן, שאם ידעו שכלב רוצה להוליך אותם לישראל, הרי, **שיתנו לו "דין רודף", שמצוה להורגו!** אבל מכיוון, שהצליח להסתיר את דעתו, כשביקש את רשות הדיבור, מיד נתנו לו, כיוון שסברו שהוא יתמוך בעמדתם. ברם כשלהפתעתם ראו, שהוא מצדד בעמדת משה שיש ללכת לארץ ישראל, מיד רצו להורגו בסקילה ורק בנס ניצל.

כלב קיבל שכר על כך שהיה 'דו-פרצופי'

והנה, הקב"ה מודיע למשה, שכלב עתיד לקבל שכר רב מאוד. אולם, אילו היינו אנו מתבקשים לתת נימוקים לקבלת השכר, הרי שהיינו מנמקים זאת בכך: **א. שכלב היה בעל אמונה גדול** והאמין שארץ ישראל טובה מאוד, כמו שהשי"ת אמר: **"אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ"** (שמות ג, ח). **ב. "בעל ביטחון גדול"** היה בטוח שלא נשקפת לעם ישראל שום סכנה, שהרי הקב"ה הבטיח להגן עליהם בדרך של ניסים: **"אֶת אֵימָתִי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ וְהַמָּתִי אֶת כָּל הָעָם אֲשֶׁר תִּבְאֶה בָהֶם וְנָתַתִּי אֶת כָּל אֲבִיךָ אֵלֶיךָ עֶרְפָּה: וְשַׁלַּחְתִּי אֶת הַצְרָעָה לְפָנֶיךָ וְגִרְשָׁה אֶת הַחֹזִי אֶת הַפְּנִנְעִי וְאֶת הַחֲתִי מִלְּפָנֶיךָ"** (שם כג, כז-כח). **ג. היתה לו מסירות נפש למות על קידוש ה'** מפני, שבכך שהתייצב בגלוי לצידו של משה סיכן את עצמו, שהרי יכל אחד מתוך הקהל להורגו, בין אם בהשלכת אבן לעברו ובין ביריית חץ לעומתו! אז הוא היה מת על "קידוש ה'", דרגה גבוהה וקדושה עד מאוד.

אולם, דבריו של רש"י בהסבר למה זכה כלב לשכר, מפתיעים ביותר:

"רוח אחרת - (במד"ר טז,

יט) שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב. למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר האמת! ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם, כמו שנאמר (במדבר יג, ל) 'ויהס כלב' שהיו סבורים שיאמר כמותם וגו'. וימלא אחרי - וימלא את

והנה כששמע ששאל מלך ישראל חס על אגג מלך עמלק, למרות שידיו דמים מלאו, ולא הרגו למרות שנצטווה מפורשות על ידו לעשות זאת, דרש שמואל הנביא, להביאו לפניו: "נִיאֲמַר שְׁמוּאֵל הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶת אֲגַג מֶלֶךְ עַמְלֶק!" אותו עמלקי, כשראה שמביאים אותו לפני הנביא שמואל, שללא כל ספק, זיו פניו היה כמלאך ה', היה משוכנע, שאם אנשי הצבא שהם בדרך כלל אכזריים, לא הרגוהו, ואם המלך שאל לא הרגו, למרות, שבדרך כלל המלכים שואפי נקם הם, ודאי שאותו איש רוחני וקדוש לא יגע בו לרעה: "וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג מֶלֶךְ עַמְלֶק וַיִּיאֲמַר אֲגַג אֶכְן סָר מִרְחֹק הַמָּוֶת" ברס, כאן ציפתה לו הפתעה קשה, אותו נביא אלוקים, הניף עליו את חרבו והרגו (שמואל א טו, לב-לג): "וַיִּיאֲמַר שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר שְׁפָלָה נַפְשִׁי חֲרָבְךָ בֵּן תִּשְׁפָּל מִנָּשִׁים אֲמַרְךָ וַיִּשְׁפֹּף שְׁמוּאֵל אֶת אֲגַג לִפְנֵי הוֹי"ה בְּגִלְגָל!" וצריך ביאור, למה הזכיר הפסוק שעשה את מעשהו "לִפְנֵי הוֹי"ה בְּגִלְגָל"? ונלענ"ד, שהקורא, את ראשית הפסוק שבו מזכיר הנביא את מעשה האכזריות הרבים שעשה אותו עמלקי במשך חייו, יכול לחשוב, שהנביא הורגו כנקם וגמול על מעשיו הרעים. לכן, בא הפסוק ומלמדנו, שהמניע של שמואל הנביא היה, רצונו לקיים בעצמו את ציווי הבורא, אשר שמו המפורש – הוֹי"ה – הוא כידוע הנהגה של חסד, וממילא, **כל כוונתו של הנביא הייתה להרבות כבוד שמים.**

הרי לנו, שאותו נביא ה' שודאי לא הרג זבוב ואף לא נמלה מפני, שאף בעלי חיים קטנים אסור להרוג ללא הכרח, כמו שהורה רבינו האר"י ז"ל. ודאי שלא התאכזר לשום חיה ולא גרם צער ועגמת נפש לשום אדם בעולם. במעמקי נפשו הייתה מצויה גם 'מידת האכזריות', אשר נשמרה לעידן אשר בה עבודת ה' תחייב להשתמש בה.

השלמות מחייבת שגם אאע"ה יוכל להפעיל את מידת הרציחה אם זה רצון ה'!

דוגמא נוספת: אברהם אבינו, היה יסוד החסד של העולם, כש"כ: "חֶסֶד לְאַבְרָהָם" (מיכה ז, כ). כל ההדגשים בתורה על אישיותו של אברהם מתייחסים אך ורק למידת החסד. אנו רואים אותו יוצא למלחמה כנגד מלכים גדולים

הוא היצור היחיד בין כל בעלי החיים, שהורג במזיד את בני מינו! אין החתול רוצח חתולים, ואין הנמר טורף נמרים, ואף הנחש אינו מכיש את בני מינו. אם כן, הרי לפנינו סטייה שקיימת בנפש האדם, אשר בה הוא שונה בטבעו מכל עולם החי. ברור, שכך ראתה חכמתו יתברך, שראוי הדבר שיהיה. אם כן, מוכרח שגם '**כוח-הרציחה' לטוב ניתן!** האמנם? וכי מה טוב יכול להיות בכך שניתן לאדם כוח נפשי המאפשר לו להרוג את בני מינו? נראה לי שהתשובה היא, כדי שיוכל האדם להרוג את מי שנצטווה להרוג על פי מצות ה'. את מי, שנתחייב מיתת בית דין. שבאותו אופן, אדם שרוצח אדם אחר, לא עושה מעשה רע, אלא מעשה טוב הוא עושה מעשה של קיום מצוות ה', ועל כך מזומן הוא לקבל את שכרו.

פנחס בן אלעזר הכהן, התפרסם בכך שהרג את נשיא שבט שמעון, זמרי בן סליא יחד עם האשה המדיינית, עמה זינה בפרהסיא. בזמן שמינו ומשחו את הכהנים הוא היה עדיין צעיר ולא יכל להתמנות, אולם כשכר על אותו מעשה זכה להתמנות ככהן ובנוסף לכך, לחיי נצח. זאת כשכר על שהציל את כלל ישראל מכיליון מוחלט! כש"כ: "פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֻ אֶת קִנְיָאִי בְּתוֹכָם וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאִי" (במדבר כה, יא). לכן הנני נותן לו את בריתי שלום! עד כדי כך, שאמרו חז"ל "פנחס זהו אליהו" (ב"מ קיד, ב). כל זה שכר על **שהרג – רצח** את זמרי! הרי שאם אדם הורג את מי שחייבים להורגו על פי ההלכה, **אין הוא נחשב לרוצח, אלא לעושה מצוה**, מאחר ובכך הוא מקיים את רצון ה'. יוצא אפוא, שמידת הרציחה נבראה לצורך מימוש רצונו יתברך בבריא. ישנם אופנים נוספים, **שמידת האכזריות** נצרכת, למען מטרות טובות, שהרי בלעדיה לא יוכל הרופא לנתח חולים, לא השופט לשפוט את העבריינים ואף, לא האם להוציא קוף מיד בנה!

דוגמא נוספת: שמואל הנביא שהיה קדוש מרחם, שעליו אמרו חז"ל (תענית ה, ב) שהיה שקול כמשה ואהרן, שנאמר: "מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשְׁמוּאֵל בְּקָדָאִי שְׁמוֹ" (תהלים צט, ו) אם כן ברור, שהיה שלם בכל מידותיו בתכלית השלימות.

לְהִים". הלא, נורא הדבר, להתבונן בעומק הדרישות מן האדם!

יעקב איש האמת המוחלטת חויב להשתמש ב'שיא של שקר' כדי להגיע לשלמות!

יעקב אבינו, שהוא **יסוד מידת האמת**, כש"כ "תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב" (מיכה ז, כ), כלומר, שקיבל את מידת האמת. מדרש (ילק"ש תה"י, רמז תרסה) "וַיִּדְבֹּר אֶמֶת בְּלִבּוֹ" (תהלים טו, ב), זה יעקב שנאמר "תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב", הרי שאצל יעקב אין זו אמת חיצונית, אלא שהאמת מילאה את כל ישותו, עד תוכי הלב! וזה הפירוש "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם" (בראשית כה, כז), כלומר, רחוק משמץ של שקר. בויכוח עם לבן מציג יעקב את יושר לבו, שלמרות שלבן החליף משכורתו מאה פעמים (רש"י לא, ז), וזאת לאחר שכבר בעבר החליף את אשתו – הרי שהוא המשיך לנהוג בישרות, לא השתמש בכוחות הרמאות שהיו בו, בכדי להשיב ללבן מידה אחת אפיים. כשלבן ערך חיפוש ברכוש יעקב לא מצא אפילו מחט אחת קטנה משלו, דבר נדיר ביותר לבני משפחה שגרים יחדיו עשרים שנה.

והנה, כשמגיע יעקב לחרון הוא אומר לרחל אודות אביה – לבן הארמי: 'אחיו אני ברמאות' (מגילה יג, ב והובא ברש"י ב"ר' כט, יב), וצ"ב מה הגאווה הגדולה בכך שיעקב יודע לרמאות? מעולם לא שמענו, שיתגאה אדם בכך שהוא יודע לגנוב, כגדול שבגנבים! אם כן, לשם מה ספרו זאת חז"ל? אלא, שבאו ללמדנו שהיה ליעקב את **כוח הרמאות בצורה מושלמת**, בדיוק כמו שהיה ללבן 'מלך הרמאים'!

לכן ראוי הוא להיקרא בעל 'מידת האמת' כנאמר "תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב". שהרי מי שאינו יודע כיצד מרמים ומשקרים, מפני שאינו פיקח דיו, או שיודע, אלא שאין 'מעיו פניו' לעשות כן, מפני שירא ורך הלבב הוא, אין הוא ראוי להתעטר באצטלת 'איש האמת'.

אם כן, יעקב ניצל במלואה את "**מידת האמת**" לעבודת ה'. אבל, כל זמן שהוא לא ניצל לעבודת ה' גם את "**מידת השקר**" הטמונה במעמקי ליבו, לא יוכל להיקרא "אדם שלם". לכן, מספרת התורה, כשהיה צריך לנהוג ברמאות בכדי לקבל את ברכות מיצחק, סירב בתחילה, שהרי כיצד זה הוא מסוגל, לעשות את מעשה

וחזקים, כדי לעשות **חסד** עם לוט ולהצילו מן השבי. אנו שומעים על התאמצותו הרבה **לגמול חסד** עם שלושה אנשים אלמונים, ביום חם ולוהט, בהיותו בן תשעים ותשע, ביום השלישי למילתו. כשהוא שומע את הצפוי לאנשי סדום, הוא רוצה לעשות עימהם **חסד** ופותח מיד בתפילה, עד כדי התרסה כנגד בורא עולם, כדי להצילם, על אף היותם רשעים ואכזריים. בתורה שבעל פה למדנו, שישב בבית האסורים עשר שנים בגלל סירובו לכפור בבו"ת, ואף הושלך לכבשן האש על קידוש ה'. כמו כן למדנו, על מידת צניעותו הרבה, שהיא הרבה מעל לתפיסתנו. כמו שאמרו חז"ל על הפסוק: "וַיֵּאמֶר אֶל שְׂרֵי אֶשְׁתּוֹ הֲנֵה נָא יִדְעָתִי כִּי אִשָּׁה יִפְתַּ מְרָאָה אֶתְּ" (בראשית יב, יא), ופירש"י: "הנה נא ידעתי - מ"א עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם". כלומר, שעד אז, בהיותו בן שבעים וחמש, כלל לא ראה את זיו פניה, למרות שהייתה האשה היפה בתבל, כמו שאמרו חז"ל: "הכל בפני שרה כקוף בפני אדם" (ב"ב נח, א). גם כשהביט בפניה וראה את יופיה, לצורך העניין, שגבל בפיקוח נפש, עשה זאת!

והנה, אילו שאלו כל אחד מאיתנו, האם ניתן להגדיר את "הַאֲדָם הַגָּדוֹל בַּעֲנָקִים" (יהושע יד, טו, ע"י רש"י שהכוונה לאאע"ה), כ"ירא שמים", כולנו היינו משיבים פה אחד, באופן חיובי. אבל בתורה מצאנו, שרק לאחר עקידת יצחק הגדיר אותו בוי"ע כ"ירא אלוקים" – "**עֲתָה יִדְעָתִי כִּי יְרֵא אֱ-לֹהִים אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יִחִידְךָ מִמֶּנִּי**" (בראשית כב, יב). כלומר, שרק כרגע, לאחר העקידה הוא מוגדר כ"ירא שמים". ההסבר לכך הוא, את **מידת החסד** והרחמים שנמצאת בנפש כל אדם ניצל אאע"ה, עד תום לצורך עבודת הבוי"ת. אבל, עם "מידת הרציחה" הטמונה במעמקי נפשו לא השתמש כלל לעבודתו ית'. רק לאחר שהצליח להוציא מעמקי נפשו את מידת **הרציחה והאכזריות**, ולהשתמש בהן באופן הקיצוני ביותר, כדי לעקוד את יצחק בנו יחידו ולהעלותו לקורבן על פי ציווי ה', מעשה המסמל את שיא האכזריות, את ההיפך מאישיותו המוכרת והידועה, רק אז אמר לו ה', שהוא "יְרֵא אֱ-לֹהִים".

כוחות הנפש הנצרכים, בכדי לרמות באופן מושלם, ואף בחן זאת באופן מעשי, וגם הצליח.

הרי לנו, **שהאדם השלם** הוא זה שכשעבודת ה' דורשת ממנו להשתמש במידה מסוימת, שהיא בדרך כלל רעה ושלילית, הרי **שיש בו הכוח לעשות זאת**.

רק זה, שיש בו אותה יכולת ואף בחן אותה באופן מעשי לכשרצון ה' היה, שישתמש בה, אולם, הוא **בולם וכולא את מידת הרמאות** מפני, שאין נכון להשתמש בה מבחינה מוסרית, מכיוון שרצון ה' שיהא האדם תם וישר, רק אדם זה, **הוא הראוי לאותו תואר כבוד 'איש האמת'!**

ייחודיותו של כלב בעבודת ה'
גם בנדון שלפנינו, המידה המכונה 'אחד בפה ואחד בלב' – 'דו-פרצופיות' – "צביעות", אכן ראוייה לכל לשון של גינוי. ברם, על פי הנאמר, בכל רע טמון גם טוב, כל מציאות וכוח שנבראו על ידי השי"ת יכולים להיות מנוצלים לעבודתו ית', כמו שאנו מברכים בברכות הנישואין: "שהכל ברא לכבודו". אם כן, יש זמן ומצב בהם צריך האדם להשתמש במידה זו. והנה, גדלותו של כלב היתה, שיכל להשתמש בכל הכוחות לעבודת ה'.

אכן, גדול היה האיש במידת האמונה והביטחון. נכון שהיה מוכן למות על קידוש ה' כפי שהוסבר לעיל, וזו דרגה גבוהה עד מאוד, אבל אין בה מן הייחודיות. לעומת זאת, העובדה שהוא יכל לשלוט על כל כוחות נפשו, ולהשתמש במידת 'הדו-פרצופיות' באופן שאף אחד מתוך אותם עשרה מרגלים, שודאי היו אנשים חכמים מאוד, לא הצליח לעמוד על כוונתו האמיתית היא **עבודת ה' מאוד ייחודית ונעלית**. כלב זכה לציון לשבח, מאחר והיו לו את כוחות הנפש להשתמש גם ב"**מידת הצביעות**", ולכן זכה לאותו שכר נפלא להיכנס לארץ ישראל ולקבל בה נחלה מיוחדת.

השקר באופן הגרוע ביותר שיתכן מפני, שהוא נדרש על ידי אמו: **א. לשקר**, שזו עבירה חמורה מאוד. שעליה ורק עליה, הזהירה התורה שיש להתרחק, "מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחֶק" (שמות כג, ז). **ב. לשקר את צדיק הדור** – כשאדם משקר איש פשוט יכול יצר הרע לנחם אותו, שכנראה האיש הזה גם כן שיקר אנשים אחרים. אבל, לשקר נביא שהוא גם צדיק הדור, הלוא זה מפחיד כל אדם! ג. הוא נדרש לשקר **את אביו** – מעשה שאף אצל גויים אינו מקובל ומגונה ביותר. ד. הוא מצטווה **להוליד שולל עיוור** – שהרי יצחק היה עיוור. מעשה שאפילו בקרב עבריינים – "העולם התחתון" – נחשב כמעשה מגונה ולא מוסרי. ה. הוא אמר **לגנוב מאחיו** את הברכות, שהם עבורו הדבר היקר ביותר בעולם. ו. מעשה הגניבה, לא יהיה הפיך. כלומר, **לא ניתן להחזיר** את הגניבה לבעליה לעולם ועד. ז. אם אביו יתפוס שהוא מרמה אותו, הוא **יכול לקלל אותו** ולחרוץ את דינו, שיאבד גם את העולם הזה וגם את העולם הבא. הראנו אפוא, שהמעשה שיעקב נדרש לעשות על ידי אמו הוא "**השיא של הרמאות והשחיתות**". מובן לכל, למה הוא סירב לעשות את המעשה. אולם, כשאמרה לו רבקה, שהוגד לה בנבואה – שעליו לשקר את אביו כדי לקבל הברכות, כפי שפירש אונקלוס (כז, יג), שהברכות צריכות לעבור אליו דווקא באופן כזה! אזי, מיד קיבל עליו את התפקיד וביצע אותו בצורה המושלמת והמקצועית ביותר. הוא היסווה את עצמו כדי שיצחק יחשבנו לשעיר. ובמ"א הוכחתי, שיעקב ידע לחקות את קול עשיו, לכן, לא זיהה יצחק "בטביעות עינא דקלא" שזה יעקב. הוא שמר על קור-רוח למופת, לכן לא הצליח יצחק להרגיש ברמאות. כנראה שגם כפות הידיים לא הזיעו, כפי שקורה לאדם שמשקר, לכן אומר יצחק: "וְהָיָה יָדֵי עֶשָׂו" (בראשית כז, כב). הרי לנו, שידע יעקב, שיש לו את

סיכום: כלב זכה להיכנס לארץ ישראל על שהשתמש ב"מידת הצביעות" לשם שמים. גם ברע שהקב"ה ברא, יש טוב בפנימיותו. כלב פחד שיהרגוהו לכן הסתיר את דעתו. "כוח הרציחה" נברא אצל האדם כדי שיוכל להרוג את מי שמחויב מיתת בית דין. השלמות מחייבת שגם אאע"ה יוכל להפעיל את מידת הרציחה אם זה רצון ה'! יעקב איש האמת המוחלטת חויב להשתמש ב'שיא של שקר' כדי להגיע לשלמות! האדם השלם צריך להיות מסוגל להפעיל את כל כוחות הנפש לעבודת ה'.